

Kritisch Denken

The Problem Is Choice

Kritisch Denken

~~The Problem Is Choice~~ Nature vs nurture

Kritisch Denken

~~The Problem Is Choice~~

~~Nature vs nurture~~

Wijssgerige antropologie & ethiek

The problem is choice

Hebben we alles in de hand?

**Algemeen valt waar te nemen dat we zowel door
natuur als cultuur beperkt zijn in onze vrijheid ...**

(Zelf)bewustzijn

What's in a name?

(zelf)bewustzijn = geest of ziel

> niet-materieel

> hoe bepaalt dit onze verhouding tot het materiële?

> Impliceert een on-bewuste (dat meer kan?)

(Zelf)bewustzijn

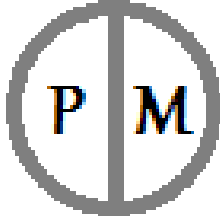
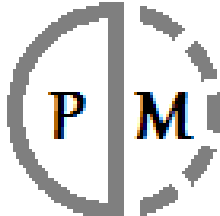
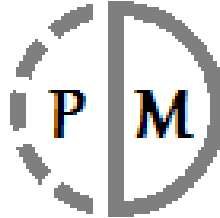
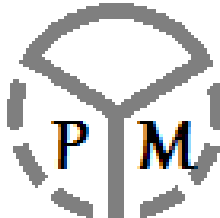
Het programma: Deel 1

1) Dualisme

2) Monisme

a) Idealisme

b) Materialisme

DUALISM vs MONISM	
Cartesian Duality: MATTER-MIND 	Physicalism: MATTER > Mind
	Idealism: Matter < MIND
	Neutral Monism: 3rd SUBSTANCE > Matter & Mind

KEY:
Physical and Mental substance
is either fundamental or derivative.
(solid line) (dashed line)

Dualisme

Scheiding tussen lichaam en geest

1) Dualisme

a) Het materiële is oppervlakkige manifestatie (schaduw) van de ideeënwereld (de (licht)bron) (cfr. Plato - **Allegorie van de grot**)

Dualisme

Scheiding tussen lichaam en geest

1) Dualisme

b) Methodische twijfel reduceert ons tot het denkende ding (cfr.

René Descartes - **Ik denk dus ik ben**)

> pijnappelklier als fysieke link/brug tussen het materiële en niet-materiële

Dualisme

Scheiding tussen lichaam en geest

1) Dualisme

Positief: Onderscheid laat toe afzonderlijke wetmatigheden te aanvaarden voor het denken en het fysieke

+ het spirituele wordt positief als iets typisch menselijk gezien.

Negatief: Hoe interageren de 2 nu eigenlijk? Het lichaam wordt makkelijk gezien als een soort gevangenis ...

Monisme

Reductie tot lichaam of geest

2) Monisme

a) **Idealisme** (cfr. Plotinus, Berkeley, Hegel, ...)

b) **Materialisme** (cfr. Democritos, Hobbes, Marx, ... Schwaab)

Monisme

Reductie tot lichaam of geest

2a) Monisme - Idealisme

Positief: Toegevoegde waarde van de geest

Negatief: Alles reduceren tot geest gaat in tegen onze intuïtie

Monisme

Reductie tot lichaam of geest

2b) Monisme – Materialisme

Positief: Herwaardering van het lichaam

Negatief: Leidt tot determinisme en daarmee
verdwijnt de vrijheid grotendeels ...

WTF?

Hoe verder?

Disclaimer: Opletten met -ismen

Puur metafysisch en speculatief. Dus allemaal vormen van geloof, vanuit een centrale gedachte.

=> typisch menselijke te weinig onderzocht

Hoe echt verder?

Een poging

- 1) **Existentiële fenomenologie** (Martin Heidegger)
- 2) **Existentialisme** (Jean-Paul Sartre en Albert Camus)

Hoe echt verder?

Een poging

1) Existentiële fenomenologie (Martin Heidegger)

Sein und Zeit (belangrijkste werk)

Dasein > lichaam nog geest, 'er zijn', 'in de wereld zijn'

(een niet-voorgemaakte wereld) = ontstaan

Hoe echt verder?

Een poging

2) Existentialisme - Sartre

- L'existence précède et construit l'essence
- mens als 'en soi' en de rest als 'pour soi'
- De mens = enige bron van vrijheid en creativiteit + volledig verantwoordelijk voor al zijn daden (= beangstigend - l'enfer c'est l'autre)

Hoe echt verder?

Een poging

2) Existentialisme - Camus

- Absurdisme > radicaal doortrekken van Sartre
- Eén vraag: Blijven leven ondanks de zinloosheid?
- Simplificatie die te ver gaat?

Als alles lijkt vast te liggen ...

Hard determinisme - Pierre-Simon Laplace

Als alles lijkt vast te liggen ...

Hard determinisme werd onderuit gehaald door David Hume, maar nu ook meer en meer wetenschappelijk bewijs?

- Zelfs al veroorzaakte God zichzelf (causa sui) dan nog is een zekere vrijheid nodig ...
- Het onzekerheidsrelatie van Heisenberg stelt dat je niet tegelijk de snelheid en de locatie van een deeltje kan bepalen ... (=> hoe we meten bepaalt wat we meten ...)
- Eén grote allesomvattende mathematische theorie blijkt onmogelijk bij gebrek aan een gesloten systeem - de **onvolledigheidsstellingen van Kurt Gödel**
- Complexe systemen en chaos theorie > o.a. emergentie
- Peter Strawson argumenteert dat je geen maatschappij kan opbouwen op basis van determinisme alleen.
- De non-lineariteit van de tijd > o.a. aangetoond door relativiteitstheorie, quantummechanica, ... (vb. **entanglement** - deeltjes-verbondenheid, **superpositie**, ...)
 - > [Double slit experiment](#)

Hoe moeten we nu echt verder?

Romanticus Soren Kierkegaard toont de weg ...

**... alles ten dienste van de praktische impact en de
persoonlijke verhouding tot de existentiële problemen ...**

Hoe moeten we nu echt verder?

Romanticus Soren Kierkegaard toont de weg ...

... alles ten dienste van de praktische impact en de

persoonlijke verhouding tot de existentiële problemen ...

Kierkegaard: De levensweg

- 1) **De esthetische fase**
- 2) **De ethische fase**
- 3) **De religieuze fase**

Kierkegaard: De levensweg

1) De esthetische fase

- 1) Zorgeloos, genieten, schoonheid > Carpe Diem
- 2) De enige fase die sommigen (willen) beleven
- 3) Maar ook leegte zonder fundament en daarom fragiel (Burn-out en Bore-out)
- 4) Crisismomenten kunnen verschuiving van wanhoop naar een andere levenshouding veroorzaken (liefst zelfs voor Kierkegaard)

Kierkegaard: De levensweg

2) De ethische fase

- 1) Verdere ontwikkeling met richting (de ander en het algemeen belang)
- 2) Persoonlijke roeping in combinatie met de cultuur
- 3) Opnieuw leiden tot nieuwe persoonlijke crisissen door geen echte reden te hebben voor het ethisch handelen (Voor jezelf? Dat is egoïsme, geen ethiek ...)
- 4) Uiting in verborgen esthetische gerichtheid en/of paternalistisch superioriteitsgevoel

Kierkegaard: De levensweg

3) De religieuze fase

- 1) Besef dat rationaliteit niet het enige belangrijke is - belangrijk is de ontologische grond van ons bestaan: het feit en de belevenis dat we bestaan
- 2) Nood erkennen aan fundamentele houvast ten dienste van absolute vrijheid
- 3) Vraagt om een irrationele geloofssprong ... absurde geloof in een fundamentele grond voor alles

Hoe echter fanatisme (terrorisme) vermijden?

**Niet afdwingende houding/karakter en empathie naar de
ander die evenzeer worstelt met het bestaan ...**

Is Kierkegaard nog relevant?

Ook voor een ondernemer vandaag?

De relevantie van Kierkegaard ...

De verschillende stadia die worden doorlopen ...

De wanhoopscrisis(sen) als keerpunt, het zoeken naar zingeving

Uiteindelijke conclusie: Wat je doet doet er wel degelijk toe ...

= ondernemen is 'zin-geven' (je gelooft dat wat je doet zinvol is

voor jezelf en je medemens) // sense-making

De relevantie van Kierkegaard ...

Soms moet je tegen de mainstream in ...

... soms loopt de overheid achterop ...

... ondanks de tegenslagen kan de zinservaring je van blijvende energie voorzien (en het ontbreken van zinservaring je voorzien van een (zwaar maar meestal broodnodig) 'pivot moment'.

Pragmatisme: Deze filosofische strekking ziet gedachten (en woorden/taal) als een tool voor problem-solving en actie meer algemeen. Ze dienen niet om de realiteit te beschrijven, voor te stellen, => een heel 'pragmatische' kijk op kennis, weten, wetenschap, geloof, betekenis,

The problem is choice ...

May the force be with you ...